

Шарҳи вазъи низоми суғуртаи амонату пасандозҳо

Семоҳаи 2 соли 2024

ХАЗИНАИ СУҒУРТАИ АМОНАТУ
ПАСАНДОЗҲОИ ТОҶИКИСТОН

Шарҳи вазъи низоми суғуртаи амонату пасандозҳо дар семоҳаи дуюми соли 2024

Хазинаи суғуртаи амонату пасандозҳои Тоҷикистон (минбаъд Хазина) фаъолияти худро дар семоҳаи дуюми соли 2024 баҳри ҳимояи ҳукуку манфиатҳои қонунии пасандоздорон, таъмини фаъолияти низоми суғуртаи амонату пасандозҳо, мусоидат ба нигоҳдории суботи низоми молиявӣ ва таҳкими боварии аҳоли ба низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ намуд.

Иштироки ташкилотҳои қарзӣ дар низоми суғуртаи амонату пасандозҳо. Дар семоҳаи дуюми соли равон теъдоди ташкилотҳои қарзӣ – аъзои Хазина бетағйир боқӣ монда, ба ҳолати 30 июни соли 2024 дар Феҳристи ташкилотҳои қарзӣ – узви низоми суғуртаи амонату пасандозҳо 32 адад ташкилоти қарзӣ шомил буд, ки аз он 12 ададро бонкҳо, 19 ададро ташкилотҳои амонатии қарзии хурд (ТАҚХ) ва 1 ададро ташкилотҳои қарзии ғайрибонкӣ (ТҚҒ) ташкил медиҳанд.

Ташкилотҳои қарзии узви низоми суғуртаи амонату пасандозҳо (адад)

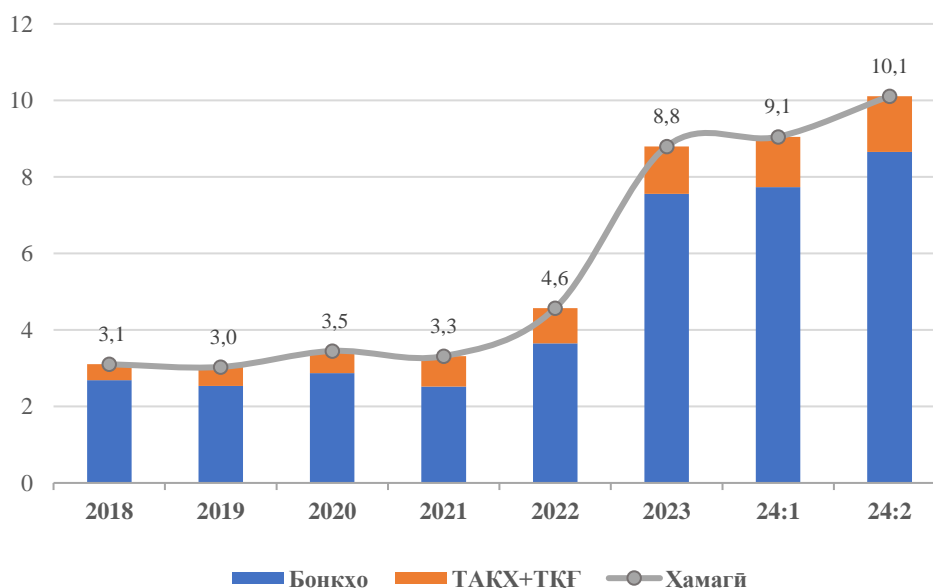
Номгӯи ташкилоти қарзӣ	31.12.2023	30.06.2024	Фарқият (+/-)
Бонкҳо	12	12	0
Ташкилотҳои амонатии қарзии хурд (ТАҚХ)	19	19	0
Ташкилотҳои қарзии ғайрибонкӣ (ТҚҒ)	1	1	0
Ҳамагӣ	32	32	0

Амонату пасандозҳои суғурташудаи ташкилотҳои қарзӣ ва сохтори он. Дар давраи ҳисоботӣ ҳаҷми амонату пасандозҳо, ки аз ҷониби Хазина суғурта мешаванд, раванди афзоиши муътадил дошт. Аз ҷумла, тибқи маълумотҳо ба ҳолати 30 июни соли 2024 ҳаҷми умумии бақияи амонату пасандозҳои суғурташуда дар ташкилотҳои қарзӣ – аъзои Хазина 10,1 млрд. сомониро ташкил дод, ки ин нисбат ба семоҳаи якуми соли 2024 ба андозаи 11,7 фоиз ва нисбат ба ҳамин санаи соли гузашта 57,3 фоиз зиёд мебошад.

Раванди афзоиши ҳаҷми пасандозҳои суғурташуда дар баробари мавриди амал қарор гирифтани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи амонату пасандозҳо” ва васеъ гардидани доираи объектҳои ҳатмии суғурта бо як қатор омилҳои таъсиррасони мусбӣ, ба монанди вазъи

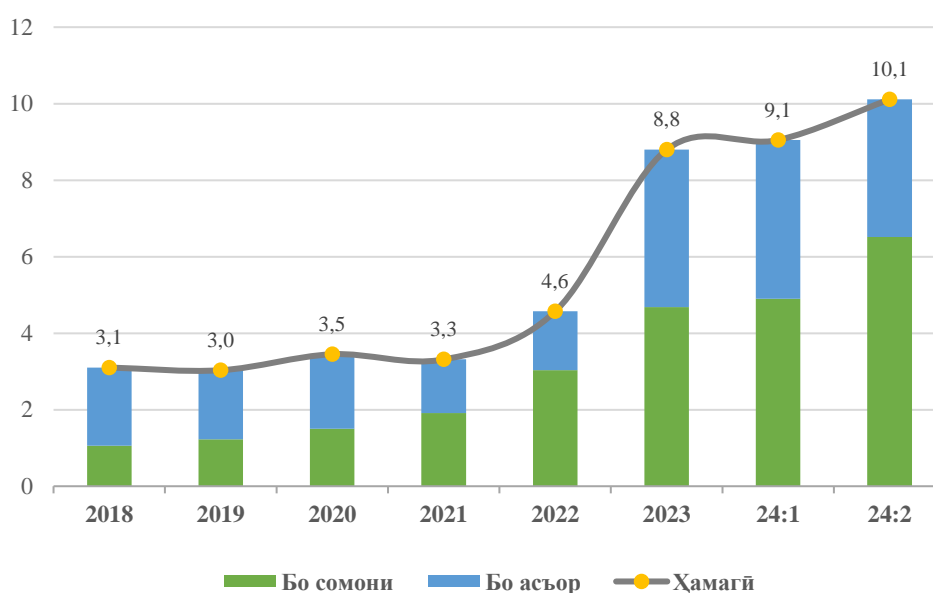
муътадили макроиктисодӣ, фаъолияти босуботи низоми молиявӣ, барқарорёбӣ ва тадричан боло рафтани эътимоди аҳоли ба низоми бонкӣ, пешниҳоди маҳсулоту хизматрасониҳои ҷолибнокӣ аз тарафи ташкилотҳои қарзӣ, инчунин татбиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи авф бинобар қонунигардонии дороиҳо ва маблағҳои шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон", алоқаманд буд.

Ҳаҷми умумии пасандозҳои суғурташуда (млрд. сомонӣ)

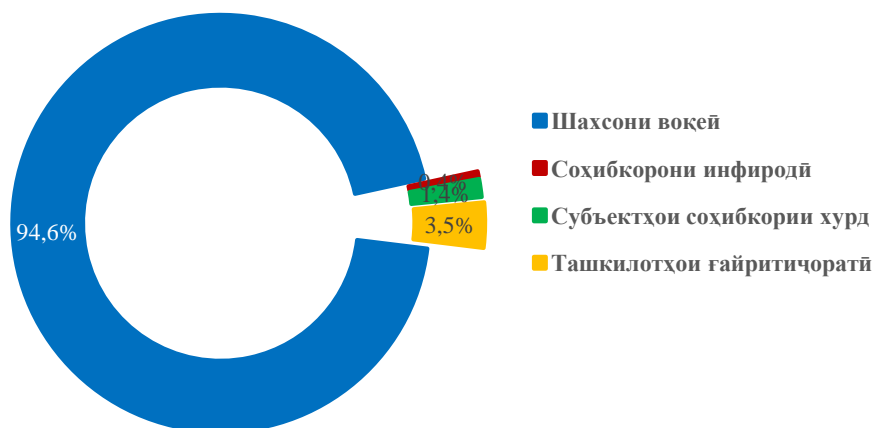
Дар сохтори амонату пасандозҳои суғурташуда ҳиссаи амонату пасандозҳо бо пули миллӣ афзоиши назаррас дошта, 64,5 фоизро ташкил дод. Ҳиссаи амонату пасандозҳо бо асъори хориҷӣ бошад 35,5 фоизро ташкил дод.

Сохтори асъории пасандозҳои суғурташуда (млрд. сомонӣ)

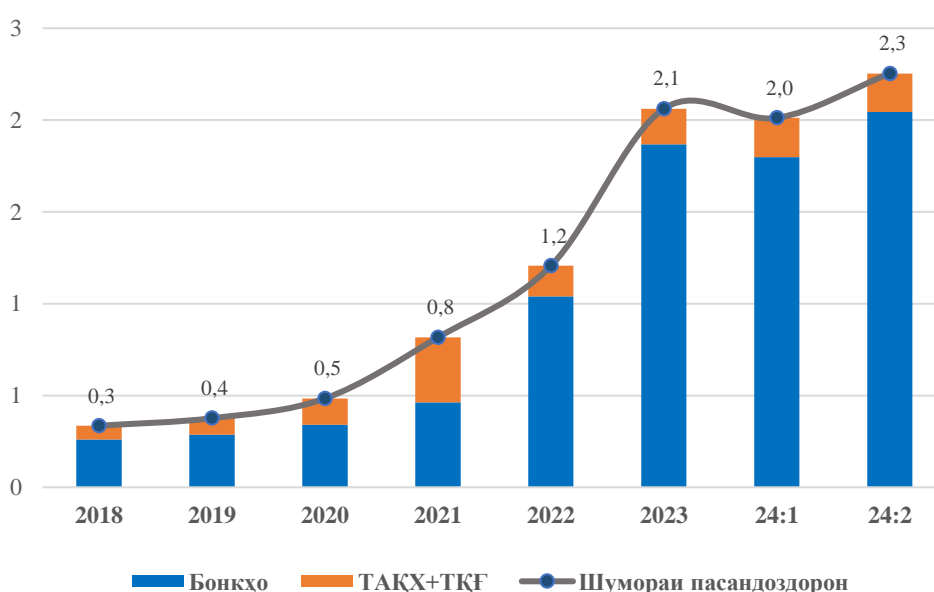
Ҳамзамон, дар сохтори ҳаҷми умумии пасандозҳои суғурташуда ҳиссаи бештар 94,6 Ҷоиз ё 9,6 млрд. сомонӣ ба амонату пасандозҳои шахсони воқеӣ рост омада, боқимондаи ҳиссаи он – 5,4 Ҷоиз ё худ 0,5 млрд. сомониру амонату пасандозҳои соҳибкорони инфиродӣ, шахсони ҳуқуқии субъектҳои соҳибкории хурд ва ташкилотҳои ғайритиҷоратӣ ташкил доданд.

Сохтори пасандозҳои суғурташуда аз рӯи моликият (бо Ҷоиз)

Аз рӯи ҷамъбасти маълумоти давраи ҳисоботи симоҳаи дуҷоми соли 2024 шумораи пасандоздорони суғурташуда 2,3 млн. нафарро ташкил дод, ки ин дар муқоиса ба симоҳаи якуми соли ҷорӣ ба андозаи 12,0 Ҷоиз ва ҳамин давраи соли гузашта 30,6 Ҷоиз зиёд мебошад. Аз шумораи умумии пасандоздорони суғурташуда ҳиссаи афзалиятнок – 99,7 Ҷоиз ба шахсони воқеӣ рост меояд.

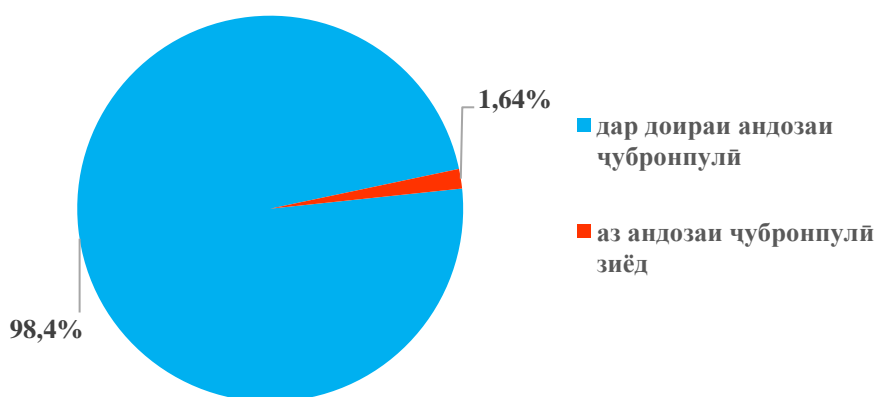
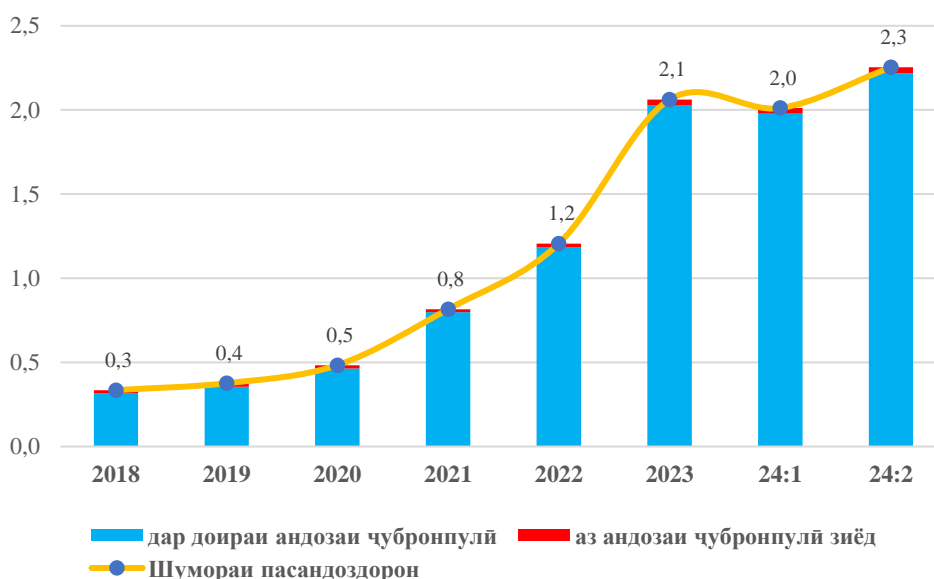
Шумораи пасандоздорони суғурташуда (млн. нафар)

Таҳлили сохтори пасандозҳои суғурташуда нишон медиҳад, ки аз шумораи умумии амонатгуздорон ва пасандоздорон маблағи 98,4 фоизи онҳо дар доираи андозаи ҷубронпулӣ пурра фаро гирифта шуда, 1,6 фоизи боқимондаи пасандоздорон, ки маблағи амонату пасандозҳояшон аз андозаи ҷубронпулӣ зиёд аст, қисман фаро гирифта шудаанд.

Дар доираи маблағи ҷубронпулӣ пурра фаро гирифта шудани 98,4 фоизи пасандоздорон нишондиҳандаи баланд буда, аз он гувоҳӣ медиҳад, ки аксари пасандоздорони суғурташуда аз ҷониби Ҳазина пурра ҳимоя карда шудаанд.

Ҳиссаи пасандоздорони пурра суғурташуда (млн. нафар ва бо фоиз)

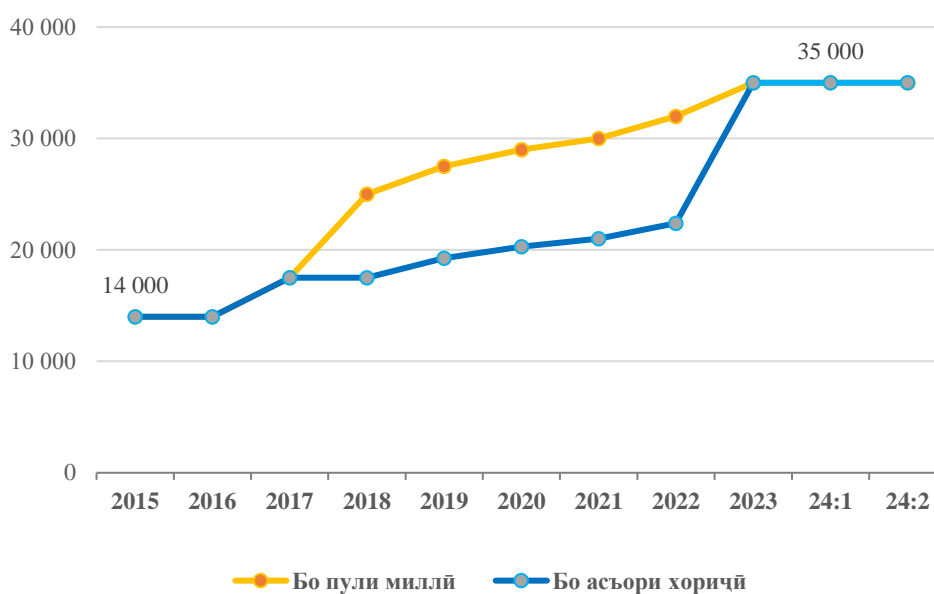

Қобили зикр аст, ки мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи амонату пасандозҳо” андозаи ҷубронпулӣ аз рӯи амонату пасандозҳои суғурташуда бо пули миллӣ ва бо асъори хориҷӣ на бештар аз 35 000 сомонӣ муайян гардидааст. Ҳангоми ба вуқӯъ омадани ҳолати суғуртавӣ Ҳазина ба пасандоздорон маблағи суратҳисобҳои амонату

пасандозҳои суғурташударо дар ташкилоти қарзӣ ба андозаи муайяншуда чуброн менамояд.

Дар маҷмуъ аз соли 2015 то инҷониб андозаи чубронпулӣ 2,5 маротиба, яъне аз 14 000 сомонӣ то ба 35 000 сомонӣ зиёд шудааст, ки он дар навбати худ ба афзоиши ҳаҷми уҳдадориҳои (потенсиалии) суғуртавии Ҳазина аз рӯи пасандозҳои суғурташуда низ таъсир расонидааст.

Афзоиши андозаи чубронпулии суғурта (сомонӣ)

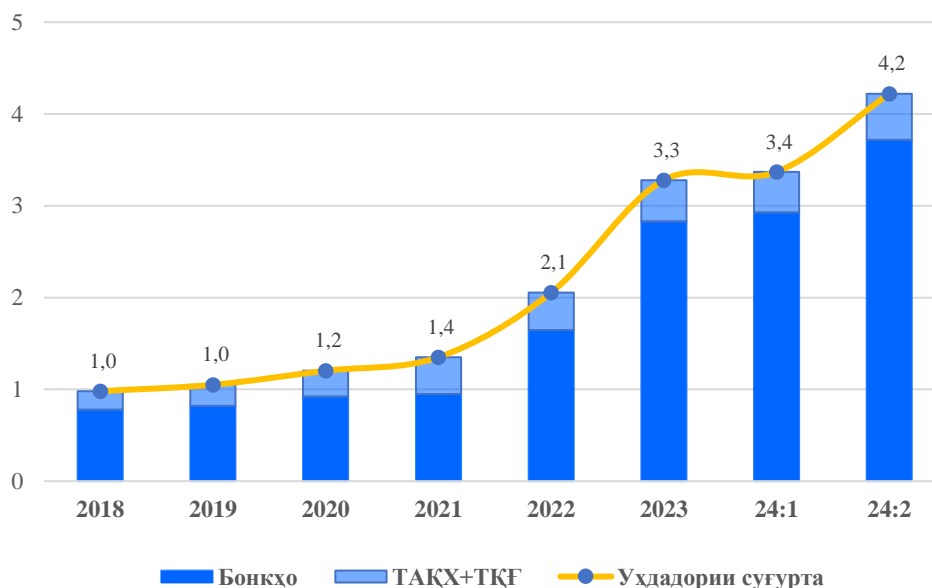

Вобаста ба тағйирёбии андозаи чубронпулӣ ва ҳаҷми пасандозҳои суғурташаванда, уҳдадориҳои суғуртавии Ҳазина аз рӯи ҳаҷми умумии амонату пасандозҳои суғурташуда дар семоҳаи дуюми соли 2024 афзоиши назаррас доштанд. Аз ҷумла, ба санаи 30 июни соли 2024 ҳаҷми уҳдадориҳои умумии суғуртавии Ҳазина аз рӯи пасандозҳои суғурташуда 4,2 млрд. сомониро ташкил дод, ки ин нисбат ба семоҳаи қаблӣ ба андозаи 25,3 фоиз ва ҳамин санаи соли гузашта 69,6 фоиз зиёд мебошад.

Бояд қайд кард, ки уҳдадориҳои потенциалии Ҳазина аз рӯи пардохти чубронпулии суғурта дар назди банкҳо ҳиссаи зиёдтарин - 88,1 фоизи ҳаҷми умумии уҳдадориҳоро ташкил медиҳад.

Бештари уҳдадориҳои суғуртавии Ҳазина ба шахсони воқеӣ, аз ҷумла соҳибкорони инфиродӣ рост меояд, ки маблағи он 4,2 млрд. сомонӣ ё худ 99,1 фоизи ҳаҷми умумии уҳдадориҳоро ташкил медиҳад. Уҳдадориҳои суғуртавӣ дар назди шахсони ҳуқуқӣ бошад маблағи 36,7 млн. сомонӣ ё 0,9 фоизи ҳамаи уҳдадориҳои Ҳазинаро ташкил медиҳад.

Уҳдадории суғуртавии Ҳазина (млрд. сомонӣ)

Сохтори уҳдадории суғуртавии Ҳазина аз рӯи моликият (млн. сомонӣ ва бо фоиз)

Ҳолатҳои суғуртавӣ дар ташкилотҳои қарзии узви Ҳазина ва пардохти ҷубронпулӣ ба пасандоздорони суғурташуда. Дар семоҳаи дуҷуми соли ҷорӣ дар ягон ташкилотҳои қарзии узви Ҳазина ҳолати суғуртавӣ ба вуқӯъ наомад.

Ҳамзамон, дар давраи баррасишаванда пасандоздорон ва намояндагони банкҳои барҳамдодашудаи ҚСҚ “Агроинвестбанк” ва ҚСҚ “Тоҷиксодиротбанк” оид ба тамдиди муҳлати гирифтани маблағи ҷубронпулии суғуртавӣ дар асоси Қонун бо ариза ба Ҳазина муроҷиат

кардаанд, ки аз тарафи Хазина ба 7 нафар пасандоздорони бонкҳои мазкур ба маблағи 140,7 ҳаз. сомонӣ ҷубронпулии суғуртавӣ пардохт карда шуд. Аз санаи 01 июли соли 2022, яъне аз давраи анҷоми муҳлати яксолаи пардохти ҷубронпулӣ то 30 июни соли 2024 аз тарафи Хазина ба 96 нафар пасандоздорони бонкҳои мазкур ба маблағи 1 552,0 ҳаз. сомонӣ ҷубронпулии суғуртавӣ пардохт карда шудааст.

Дар маҷмуъ, аз соли 2016 то санаи 30.06.2024 сол Хазина ба пасандоздорони суғурташудаи 18 ташкилоти қарзии барҳамхӯрда ба маблағи 212,2 млн. сомонӣ ҷубронпулӣ пардохт намудааст (аз ҷумла, ба пасандоздорони ҚСҚ “Агроинвестбанк” – 133,6 млн. сомонӣ ва ҚСҚ “Тоҷиксодиротбанк – 55,2 млн. сомонӣ).

Ҳолатҳои суғуртавӣ дар ташкилотҳои қарзии аъзои Хазина

	Ба ҳолати 31.12.2023	Ба ҳолати 31.03.2024	Фарқият (+/-)
Ҳамагӣ (адад)	18	18	0
Бонкҳо	6	6	0
ТАҚХ	12	12	0
Ҳамагӣ ҷубронпулӣ пардохт карда шуд (ҳаз. сомонӣ)	212 071,3	212 212,0	140,7

Фаъолияти сармоягузорӣ ва идоракунии маблағҳои Хазина. Яке аз вазифаҳои муҳими Хазина чиҳати ташаккул ва андӯхти дороиҳои Хазина фаъолияти сармоягузорӣ ба ҳисоб меравад. Бо назардошти сарчашмаҳои тибқи Қонун муайян кардашуда барои сармоягузорӣ ва дар шароити имкониятҳои мавҷудаи бозори коғазҳои қиматнок, Хазина дар давраи баррасишаванда маблағҳои озоди худро бо мақсади гирифтани даромади ҷолибнок ҷойгир кард.

Бояд зикр кард, ки дар соли 2024 аз ҷониби Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ислоҳоти калидӣ бо мақсади тавсеа додани бозори коғазҳои қиматноки давлатӣ, тақвияти инфрасохтори бозори сармоя ва тадриҷан инкишофи низоми молиявии кишвар амалӣ карда шуд. Аз ҷумла, бори аввал дар таърихи кишвар барориши Вомбаргҳои давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бозори муташаккил бо назардошти арзиши рақобатнок ва шартҳои барои сармоягузoron ҷолибнок тарҳрезӣ ва тавассути Биржаи Фондии Осиёи Марказӣ татбиқ карда шуд.

Дар 6 моҳи соли равон 7 музоядаи барориши Вомбаргҳои давлатӣ дар ҳаҷми умумии 280,0 млн. сомонӣ ва бо муҳлатнокии 6-моҳа, 1-сола ва 2-сола баргузор гардид. Ҷоизҳои воситаҳои молиявии мазкур вобаста аз муҳлат 5,0-12,0 фоизи солонаро ташкил доданд. Вобаста ба ин, Ҳазина бо мақсади таъмини фаъолияти босамари сармоягузори маблағҳои озоди худ, дар ҳафт музоядаи Вомбаргҳои давлатии ҚТ иштироки фаъол намуда, ба маблағи 146,0 млн. сомонӣ ва меъёри даромаднокии миёнаи 7,0 фоизи солонро ғолиб омад. Даромади гирифташудаи Ҳазина аз ҳисоби хариди коғазҳои қиматноки мазкур ба ҳолати 30.06.2024 сол 2,4 млн. сомониро ташкил дод, ки ин нисбат ба ҳамин давраи соли қаблӣ 4,8 маротиба зиёд мебошад.

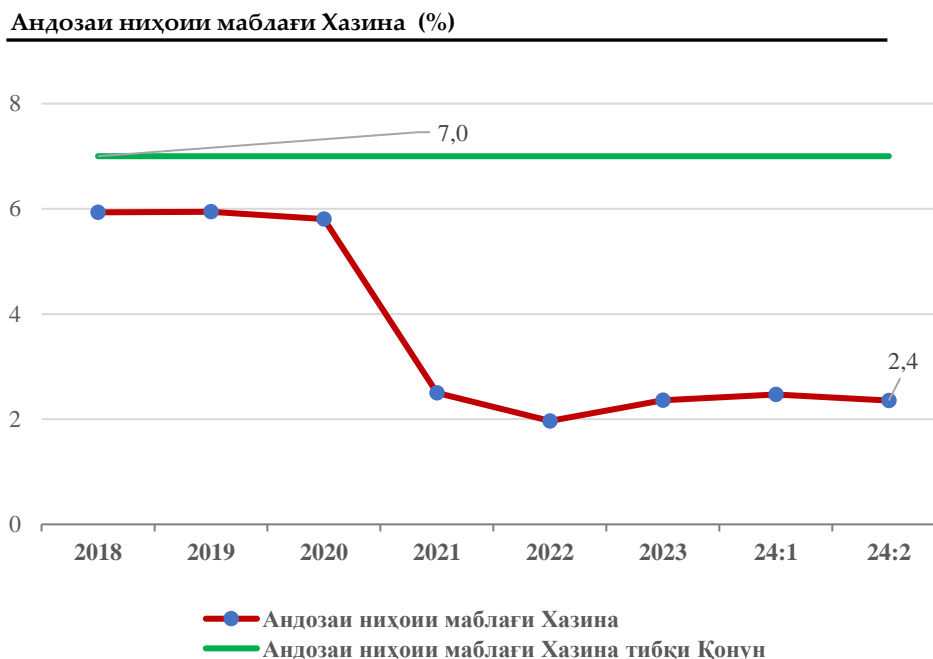
Нишондиҳандаҳои молиявии Ҳазина. Дар давраи баррасишаванда вобаста ба иҷрои вазифаҳои қонунии худ дар самти ҳимоя ва ҳифзи ҳуқуқҳои қонунии пасандоздорон, раванди мунтазам афзоиши доройҳои Ҳазина идома ёфт. Ба ҳолати 30 июни соли 2024 ҳаҷми умумии доройҳои Ҳазина маблағи 238,2 млн. сомониро ташкил дод, ки он нисбат ба аввали сол 14,7 фоиз ва ҳамин санаи соли гузашта 33,6 фоиз зиёд мебошад.

Тамоюли тағйирёбии маблағи Ҳазина (млн. сомонӣ)

Афзоиши доройҳои Ҳазина пеш аз ҳама аз ҳисоби афзоиши пардохтҳои тақвими ташкилотҳои қарзии аъзои Ҳазина дар натиҷаи зиёд шудани ҳаҷми амонату пасандозҳои суғурташуда ва даромади аз ҳисоби фаъолияти сармоягузори ба дастамада вобастагӣ дошт. Аз ҷумла, пардохтҳои тақвими ташкилотҳои қарзӣ ба Ҳазина дар семоҳаи дуҷуми соли чорӣ маблағи 18,0 млн. сомониро ташкил дод, ки он нисбат ба семоҳаи қаблӣ 5,9 фоиз зиёд мебошад.

Андозаи ҳадди аксари маблағи Хазина¹, ки таносуби маблағи Хазинаро нисбат ба ҳаҷми умумии пасандозҳои суғурташудаи ташкилотҳои қарзӣ инъикос менамояд, ба ҳолати 30 июни соли 2024 андозаи 2,4 фоизро ташкил дод.

Фаъолияти ташвиқот ва робита бо ҷомеа. Таблиғот ва ташвиқоти аҳолий оид ба моҳият ва нақши низоми суғуртаи амонату пасандозҳо ва ба ин васила таҳкими боварии аҳолий ба низоми бонкӣ яке аз вазифаҳои муҳими Хазина ба ҳисоб меравад.

Дар давоми давраи баррасишаванда баҳри баланд бардоштани сатҳи огоҳии аҳолий оид ба низоми суғуртаи амонату пасандозҳо, маводҳои таблиғотӣ, аз қабилӣ буклетҳо, плакатҳо, баннерҳо, нишони худчаспи Хазина (стикерҳо), инчунин ролики видеоӣ ва хабарҳо дар телевизион (“Телевизиони Душанбе” ва “ТВ Тоҷикистон”) омода ва паҳн карда шуданд. Ҳамзамон, бо ин мақсад дар сомонаи расмӣ Хазина (www.idif.tj) ва шабакаҳои иҷтимоӣ маводҳои иттилоотӣ таҳлилий, эълонҳо ва ахборотҳо мунтазам нашр карда шуданд.

Бо мақсади таъмини самаранокии фаъолияти минбаъдаи Хазина, баланд бардоштани мақоми он, танзим ва рушди низоми суғуртаи амонату пасандозҳо, инчунин афзун намудани эътимоди аҳолий ба низоми бонкии кишвар, Хазина фаъолияти худро минбаъд низ вусъат хоҳад дод.

¹ Андозаи ҳадди аксари маблағи Хазина тибқи қонун дар ҳаҷми 7 фоизи бақияи умумии пасандозҳои суғурташуда, ки дар ташкилотҳои қарзӣ мавҷуд аст, муқаррар карда шудааст.